

Gustave Flaubert: Gospa Bovary. Ljubljana: CZ, 1964. Sg. L.A I 2525/1

- izšel l. 1857, zaslovel, mojstrovina evropskega realizma
- bralec naveličan sentimentalne zgodbe z izmišljenimi idealnimi junaki romantike, pa tudi erotike lj. romana
- na videz vsakdanja, a pretresljiva zgodba o ženi, ujeti v moreče vzdušje podeželskega malomeščanskega okolja, od koder ni poti v svetlo, veliko Ž, ki si ga tako želi
- prikazal čustva, ki jo preplavljajo, ne da bi moraliziral
- preplah zbudi že prva, okrnjena, objava romana v Revue de Paris l. 1856: pohujšljiv, protiverski nazori, celo na sodišče, vendar oproščen; poveča se mu odpor do lažne meščanske morale, estetske slepote, umske toposti
- pritoževali so se prebivalci Rouena, ker se jim je zdelo za malo, da je vzel pisatelj Bovaryjevo iz njihovega sveta
- očitali so mu, da je roman kot fotografija, celo, da je vzel življenje za secirno dvorano (karikatura: Fl kot zdravnik povečevalnim steklom, v roki Emina srce na kirurškem nožu, kaplje krvi padajo v črnilnik, razteleseno Emino telo na secirni mizi)
- roman odlikuje pripovedni slog, jasnost, po kateri se odvijajo dogodki
- romantika ljubi vzvišena dejanja, nenavadne, nenadne razplete – Emina zgodba vzeta iz vsakdanjega življenja, enolična
- brezosebna pripovedna tehnika
- vsi so iskali resnične osebe, po kateri je posnel roman; sam pravi, da je zgodba povsem izmišljena, videz resničnosti prihaja od tu, da je delo napisano brezosebno; umetnik mora biti v svojem delu neviden in vsemogočen; čutiš ga povsod, a ne vidiš nikjer
- po smrti so odkrivali resnične osebe; tako naj bi v resnici živel zdravnik (Charles), s katerim se je poročila mlada ženska, ki se je kmalu začela ozirati po drugih moških, na koncu se je zastrupila z arsenikom, njen mož je umrl leto kasneje
- kraji so povsem resnični, celo ulice, trgi ...
- želel je vzbuditi pri bralcu vtis popolne resničnosti, hkrati pa tudi umetniške lepote
- Flaubert in Baudelaire pravita, da je v Emi sam pisatelj
- Fl rojen v Rouenu – takrat 100.000 prebivalcev, trgovsko središče, пристanišče (Pariz milijon in pol); oče kirurg, živeli v bolnišnici, med bolniki zgodaj spoznal ničevost in minljivost Ž, postal pesimističen, melanholičen; imel hudo nevrozo z napadi, podobnimi epilepsiji
- roman je nastajal počasi, mukoma; stvari je večkrat spreminjal, izboljševal
- Ema: omahuje med skrajnostmi; me slepili, ki jo omamljajo, in resničnostjo, katero sovraži; nihanje med čutnostjo in enoličnostjo zakonskega življenja
- nevrotična, z močnimi upadi volje, s hudimi depresijami, razklana v sebi, v sporu z okoljem, z iluzijami
- iluzije pa so varljive, nedosegljive □ melanholija, razmišljanje o sebi, o svoji usodi
- ko se poroči, zadene ob mrzlo resničnost; po plesu na gradu Vaubyessard postane melanholična
- vse, kar ni v skladu z njenimi iluzijami, jo začne mučiti, odbijati □ simptomi duševne boleznosti, napadi otožnosti
- neizmerno občutljiva
- razočarana nad Ž, užaljena nad usodo, vse jo vznemirja
- v hrepenenju po željeni sreči otopeva, ko ne more prebiti pregrad družbenih predsodkov, postaja nenasitna, slepa – ne vidi, kako se Rodolphe poigrava z njo, kako je Leon v sebi prazen

- dvojni odnos do sveta: sposobnost idealiziranja in razkrajanja
- vse, kar se je zdi vabljivo, stopnjuje do ekstaze
- vse, kar je povezano z vsakdanjostjo, razbija toliko časa, dokler tega ne uniči
- najprej razbije svoje namišljeno zakonsko srečo, ko spozna fizično in duševno povprečnost svojega moža Charlesa
- prevarana in razočarana na Rodolphom se zave svoje zmote
- pri Leonu ugotovi, da je naslada zamrla in da se začenja dolgočasiti
- bridka spoznanja, ki so posledica deziluzije in vodijo v obračun s samim seboj
- svet, ki si ga je zgradila v oblakih, je razpadel
- ostalo le od strasti prevarano, z dolgočaseno telo
- samomor je nekako logičen zaključek njene depresije, razočaranja
- simetrična zgradba romana: 3 deli; srednji najbolj razsežen, najbolj razčlenjen; oklepata ga dva manjša, po obsegu podobna, po dejanju nasprotna si, dela
- zgodba se vzpenja, vrh sredi drugega dela, začne padati proti katastrofi
- vsak del ima svoj osrednji prizor: 1.- ples na gradu Vaubyessard, 2. – poljedelski shod (središče romana), 3. – uplahnitev ljubezni med Leonom in Emo, ko si postajata vse bolj tuja
- vsak del ima svoj vzpon in zastoj v čustvenem svetu Eme, razmah v iluzije in padeč v potrtnost in deziluzijo: 1. – Ema boleha za nevrozo, posledice še neznatne, v 2. delu stopnjevanje, deziluzij postaja nevarna, saj se pripravlja njen dokončni zlom v 3. delu
- vseskozi pa v ozadju kot vodilni motiv doživetje na plesu na gradu
- tako trojno razporejeni tudi kraji dogajanja: Tostes, Yonville, Rouen
- osebe v središču pripovedi: Ema + Charles, Ema + Rodolphe, Ema + Leon
- ideja romana: vsi zaleti navzgor k sreči so brezuspešni, prazni, vedno padeš nazaj v vsakdanjost, razočaran
- sanj ni mogoče uresničiti; čim više se vzpenjamo, tem bolj padamo v deziluzije in tem manj je možnosti, da jih uresničimo
- življenje je tragično
- vklenjeni smo v prostor in čas
- če si se rodil na senčni strani Ž, so vsi poskusi, da bi stopil na sonce, brezplodni

1. del

prvoosebni pripovedovalec se spominja dečka, ki je kot novinec prišel v njihov razred; bil je Charles Bovary. Že takrat so se mu vsi posmehovali. Mati je želela, da se šola, nadaljeval je s študijem medicine, ki mu ni šel najbolj od rok, kljub temu ga je končal in dobil delo v Tostesu. Mati mu je poiskala ženo, ostarelo vdovo, ki naj bi bila bogata, na koncu pa se je izkazalo nasprotno. Žena je Charlesa omejevala, kontrolirala, vse je moralo biti po njenem. Nekoč so ga poklicali v Berteaux k bolniku, ki si je zlomil nogo. Pri očetu Rouaultu je spoznal njegovo hči Emo in se zaljubil. Ko je žena to spoznala, mu je prepovedala obiske. Kmalu zatem, ko se je izvedelo za njeno prevaro z denarjem, je umrla, Charles pa se je lahko posvetil Emi. Ema v zakonu ni bila srečna. Mož ji je šel vse bolj na živce, motile so jo njegove navade, debelost, omejenost. Želela si je moža, ki bi se posvetil študiju, ki bi bral strokovne revije, postal slaven, on pa je bil zadovoljen s skromnim življenjem na podeželju. Ona je hrepenela po svetu, o katerem je še kot deklica brala v romanih, o blišču in bogastvu, mestnem vrvežu, lepih oblekah, sijajni družbi. Ko ju je nek markiz, katerega je Charles ozdravil, povabil na svoj ples na grad Vaubyessard, se je seznanila s tem, česar si je želela. Cel večer je plesala z nekim vikontom in uživala. Naslednji dan, ko sta se morala vrniti, je bila razdražena in potrta, ker sama ni imela takega življenja. S Charlesom se tudi ni mogla

pogovarjati. Zaupnica ji je bila njena psička. Priskutilo se ji je podeželsko življenje, skromne razmere. Postajala je vse bolj depresivna. Charles je spoznal, da se bosta mogla preseliti, saj je menil, da ji bo sprememba kraja dobro dela. Ponudila se mu je možnost, da gresta v trg Yonville.

(Charles je nezahteven moški, ki se prepusti, da ga vodijo ženske; najprej njegova mati, potem prva žena, sedaj Ema. Zadovoljen s svojim povprečnim življenjem, skromen, hkrati nerazgledan in omejen. Ema povsem drugačna: pogreša družabno življenje, išče svojega princa na belem konju, kar pa Charles zagotovo ni. Žal ji je, da se je tako hitro vdala in privolila v poroko z njim. Grad in ples na njem jo tako očarata, da je vrnitev v njen dom še bolj boleča.)

2. del

V Yonvillu imata najprej večerjo, pri kateri se jima pridružita še lekarnar in mlad pripravnik pri notarju Leon Dubuis, ki stanuje pri lekarnarju. Z Emo oba rada bereta knjige, mikajo ju potovanja. Že na začetku čutimo med njima neko privlačnost, vsaj z Leonove strani. Charles nima mnogo bolnikov, zaradi stroškov, ki so nastali ob selitvi, in Emine razsipnosti jima začne primanjkovati denarja. Ema je noseča in si želi sina, saj so moški svobodni, ženske pa zmeraj odvisne od nekih postav. Charles čuti, da ju je ta dogodek zbližal, Ema pa se otroka ne veseli preveč, predvsem zato ker nima denarja, da bi kupila vse tisto, kar si želi. Dobila sta hčerko in seveda je bila Ema razočarana. Otroka sta dala za šest tednov rejo k mizarjevi ženi, kot je bila takrat navada. Nekega dne si je Ema zaželela videti dete, zato se je napotila k mizarju. Toda pot jo je utrudila. Srečala je Leona in ga prosila, če jo pospremi, kar je že bil povod za mnoge govorice. Ob večerih so kramljali, lekarnar, g. Homais in Charles sta po kartanju običajno zadremala, Leon in Ema pa sta takrat jela šepetati in se pogovarjati o zaupnih stvareh. Vse bolj sta se zbližala, Leon je čutil, da je zaljubljen, Ema pa se o ljubezni ni spraševala. Ko je začutila, da jo Leon ljubi, je tudi sama spoznala, da jo nekaj vleče k njemu. Da bi svojo ljubezen zmanjšala, da bi zmanjšala občutek krivde, ki se je porajal ob misli na to, da je poročena, se je vedla, kot da ima Charlesa neskončno rada in je z njim srečna. V resnici pa je trpela, jezna je bila, ker Charles ni opazil njene stiske, ker je menil, da je srečna. V sebi je čutila veliko stisko. Šla je do župnika, da bi se mu potožila, pa je ta ni poslušal, zato pogovora o svojih težavah sploh ni načela. Bila je vse bolj razdražljiva in občutljiva, enako Leon. Odločil se je, da odide v Rouen in konča svoj študij. V Yonvillu pa naj bi se odvijal naslednji poljedelski shod.

K zdravniku pride Rodolphe Boulanger, ki je kupil posestvo blizu Y in o katerem govorijo, da ima bogato rento. Njegov človek se slabo počuti in si želi puščati kri. Ob tej priložnosti spozna Emo, ki mu je takoj všeč. Sprašuje se, kako bi jo osvojil, še bolj pa ga skrbi, kako se je bo potem znebil. Kje se bosta shajala, kako se bosta ognila otroku, služkinji, možu? Toda Emine oči in njena blede polt so ga preveč očarale, da bi se ji odpovedal. Torej že takoj na začetku spoznamo njegovo lahkotno naravo, poigravanje z ženskami, nezvestobo. Emo bo samo izkoristil in zavrzel, ko se je bo naveličal. Takoj spozna njen položaj: naveličana je svojega omejenega moža, doma poseda in si želi v mesto. Hrepeni po ljubezni in takoj bo padla na nekaj sladkih besed.

Odločila se je, da bo šla še do Rodolpha, toda on ji ne more pomagati. Pravi, da nima denarja. Ema spozna, da je nikoli ni resnično ljubil. Vsa obupana se vrne proti domu, potem pa se z olajšanjem spomni rešitve. Justina prepriča, da ji da ključ od lekarnarjeve sobice z zdravili, kjer vzame arzenik in se zastrupi. Doma se izmika pogovoru s Charlesom, ki je nad strašno novico o rubežu osupel, saj je ni niti najmanj pričakoval. Ema leže v posteljo in trpi strašne muke. Charles ne ve, kaj naj stori, potem mu Ema pove, da je pojedla strup. Pokličejo zdravnika, vendar je že prepozno. Ema umre. Charles je povsem zgubljen. Zmeraj je bil

odvisen od volje svoje žene (od žensk v svojem življenju), sedaj pa je ostal povsem sam, poleg tega še v nezavidljivem finančnem položaju. Moral je prodati vse stvari, toliko je bilo dolgov, toda Eminih se ni smel nihče dotakniti. Berta je odraščala v revščini, še huje je bilo, ko je tudi Charles lepega dne na vrtu umrl. Emo so poslali k babici, Charlesovi materi, po smrti le-te pa je zanjo skrbela neka teta. Še pred smrtjo je Charles našel Rodolphovo zadnje pismo Emi in spoznal, da ga je varala. Prepričeval se je, da je bila ljubezen samo duhovna. Na koncu je Rodolphu odpustil oz. ni ga krivil. Leon se je poročil. Lekarnar pa se je izkazal kot pohlepen in častizeljen človek, brez sočutja, egoističen. Nič čudnega, da noben zdravnik v Yonvillu ni uspel.

Ema je ženska, ki je v sebi razdvojena. Hlepi po življenju v mestu, po razkošju, po koketiranju, plesih, dvorjenju. Tako pa je priklenjena na življenje na podeželju, v majhnih mestih, kjer se ne dogaja nič posebej družabnega, ljudje so preprosti, kmečki, neintelektualni. Tudi mož je zapečkarški, omejen, nerazumevajoč. Ne opazi Emine duševne stiske, dokler se posledice ne pokažejo v fizični obliki. Ema se vdaja drugim moškim, ima pa tudi slabo vest zaradi tega. Včasih si celo zaželi, da bi lahko ljubila Charlesa, ker vidi, kako zelo je on zaljubljen v njo, vendar ga ne more. Potem se ji še bolj upre. Je zelo častihlepna in izkoriščevalska. Ko vse kaže, da bi lahko Charles postal priznan zdravnik (operacija Hipolitove noge), se vsa osredotoči na družino, potem pa (ko se operacija povsem ponesreči) seveda toliko bolj razočarana spet plane v Rodolphov objem. Vzvišena je tudi do Leona, do njegovega skromnega načina življenja. Ko se zaljubi, hoče biti v središču pozornosti, moškega želi prikleniti nase, postane povsem odvisna od njegove ljubezni. V bistvu sploh ni zmožna prave ljubezni, gre ji samo za denar, za udobno življenje in mestno razkošje. Misli, da bi lahko pobegnila z Rodolphom, živela celo kar tako v kakšni uborni koči, vendar bi kmalu spoznala, da tega ni zmožna. Da je odvisna od denarja, kaže njeno zadolževanje in negospodarno ravnanje z denarjem. V svojih dejanjih in čustvih je celo tako zelo sebična, da zanemari svojo hčerko, včasih je zelo groba do nje. Ima jo rada, vendar ji tega ne zna pokazati na pravi način. Če se slabo počuti, jo odvrta od sebe, potem pa ima občutek krivde in slabo vest in ji pretirano izkazuje čustva. Tako ji ne preostane drugega, kot da živi v svetu romanov. Skratka vsak poskus doseči srečo in ljubezen jo pahne nazaj na trda tla. Poleg tega tudi noče prevzeti odgovornosti za finančni polom, ki ga je povzročila s svojo razsipnostjo. Na koncu se je pripravljena celo ponuditi moškemu, se prodati. Najlažje je narediti samomor in prepustiti skrbi drugim. Čeprav pa je res, da jo je do samomora privedla vsa njena življenjska pot. Vse življenje je bila bolj kot ne nesrečna, svojih sanj ni mogla/znala uresničiti, zato se zdi samomor samo končni cilj, h kateremu je ta njena življenjska pot neizbežno vodila.

Ema se je zaljubila v Rodolpha. Čakal je šest tednov, preden jo je po poljedelskem shodu spet obiskal. Hotel je, da ga čaka, da jo nekoliko muči. Charlesa ni bilo doma, zato ji je povedal, da jo ljubi. Ko se je mož vrnil, sta se pretvarjala, da sta se pogovarjala o Eminem zdravju. Rodolphe se je ponudil, da bi lahko šla z njim jahat. Ema je povabilo odklonila, Charlesu pa se je zdela ideja dobra. Ko ji je naročil jahalno obleko, je Ema sprejela povabilo. Rodolphe jo je hotel zase, ona pa se je še nekaj časa upirala, čeprav si ga je želela. Ko jo je osvojil, sta se redno dobivala. Kadar je Charles že zgodaj šel od doma, je Ema smuknila iz hiše in odšla k Rodolphu, ki je takrat še spal. Kmalu pa se je ljubimec naveličal Eminih obiskov, zato jo je začel opozarjati, da so obiski neprevidni in da Ema tvega svoje dobro ime. V resnici se je naveličal, medtem ko je bila Ema povsem očarana od njegovih sladkih, a lažnih besed. S srečanji sta morala biti bolj previdna. Začela sta se dobivati ob večerih na Eminem vrtu, ko je Charles že zaspal. Rodolpha je mikala Emina očarljivost, njena nerazuzdana ljubezen, ki je doslej še ni okusil, po drugi strani pa ga je njena ljubezen začela omejevati. Ema je bila polna

čustvenih izbruhov in nežnosti, njegovo vedenje pa se je začelo spreminjati. Ni bilo več sladkih besed ne burnih objemov.

Skupaj z raco je prejela očetovo pismo. Oče jih vse zelo pogreša in si želi videti predvsem malo Berto. Pismo ji je vzbudilo občutek krivde in spraševala se je, zakaj ne more ljubiti svojega moža.

Homais je prebral članek o zdravljenju kepastih nog. Bovaryju je predlagal, da bi poskusil pozdraviti hlapca Hipolita, ki je že ves čas šepal. Zagotovo bi mu uspelo, lekarnar pa bi potem objavil članek v časopisu, slava bi segla v marsikateri kraj. Bovary je sprejel izziv, tudi hlapca so prepričali v operacijo. Izdelali so posebno pripravo, v katero so mu namestili operirano stopalo. V začetku se je zdelo, da poteka zdravljenje odlično, lekarnar je že napisal članek, v katerem pretirano hvali doktorja, ko je Hipolita začela noga strašno boleti. Sneli so pripravo, ki ga je tiščala, vendar samo za kratek čas, nato pa so jo še tesneje namestili na nogo. Vse skupaj se je vnelo, začelo gnojiti in hlapec je dobil gangreno. Morali so poklicati drugega zdravnika, ki mu je odrezal nogo. Charles ni vedel, kaj je storil narobe. Ema, ki je bila prej navdušena nad uspehom svojega moža, ga je jela sedaj spet zaničevati. Vse njene sanje o slavi so se razblinile, spredvidela je, da se bo z njegovim imenom oblatilo tudi njeno. Spet se je začela sestajati z Rodolphom. Ema je napeljevala pogovor na skupno življenje z R., na poroko, da bi z njim zbežala, on pa tega sploh ni hotel slišati. Začela mu je kupovati različna darila, zaradi katerih se je zadolžila pri trgovcu. Finančno jima s Charlesom ni šlo najbolje, bila sta dolžna mnogim ljudem. Ko je prišel denar enega od bolnikov, ga je vzela, preden ga je Charles videl, in z njim poplačala dolg pri trgovcu. Rodolphe pa je postajal vse bolj naveličan. Ema ni bila nič več posebnega, postajala je enaka njegovim prejšnjim ljubricam. Izbruhi njene ljubezni so se mu zdeli navadne puhlice in prevsiljivi. Poleg tega je postajala Ema vse bolj oblastna, hotela ga je vsega samo zase. Hkrati je postajala bolj drzna, ni ji bilo več mar, če so jo videli v družbi z ljubimcem. Načrtovala sta, da bosta pobegnila, Ema je nameravala vzeti s seboj tudi Berto. Rodolphe pa je dan odhoda prelagal, na koncu pa napisal pismo, da odhaja sam. Ne bi je mogel razvajati, kot bi hotel, tudi ona ne bi bila srečna, povsod bi ju preganjali. Vse to pa je bil samo izgovor. Ni hotel prevzeti odgovornosti, sploh pa si ni želel življenja z otrokom. Ema je resno zbolela. Bolelo jo je celo telo, velikokrat je omedlela, bruhala. Charles je skrbel za njo dan in noč, zanemaril svoje bolnike in se posvetil samo njej. Lekarnar mu je predlagal, naj jo odpelje v Rouen v gledališče. Ema se je sprva branila, češ da je preveč izmučena, ko pa je Charles proti svoji navadi vztrajal pri ideji, se je vdala. Opera ji je vzbudila spomine na mladostne dni, ko je še v samostanu brala številne (Scottove) romane. Do potankosti se je spominjala zgodbe in uživala v predstavi, v kateri je videla samo sebe. Srečala sta tudi Leona (po treh letih), predčasno so zapustili gledališče in šli na pijačo. Leon je omenil, da hodi pogosto v gledališče, da bodo tudi to predstavo še ponavljali. Charlesu je bilo žal, da je ni mogel videti do konca. Predlagal je Emi, da bi se vrnila naslednji dan, to je bila tudi Leonova želja, sam pač ne bo utegnil.

3. del

Ema je ostala v Rouenu, Charles pa se je vrnil domov. Naslednji dan je prišel Leon in ji izpovedal svojo ljubezen. Sprva se je branila, nato se je vdala. Cel dan sta se vozila v kočiji po mestu. Ko se je vrnila domov, so jo najprej poklicali k lekarnarju. Homais je kričal na svojega pomočnika Justina, ki si je drznil vstopiti v sobo, kamor je smel samo Homais in kjer je varil zdravila. Vzel je kotel, ki je stal poleg arzenika; torej bi lahko vse zastrupil. Nato je Emi sporočil, da je Charlesovega očeta zadela kap. Prišla je Charlesova mama, s katero se Ema tako že od nekdaj ni dobro razumela, poleg tega pa še trgovec, pri katerem sta imela dolg. Najbolje se je zdelo, da o vsej stvari povprašata kakšnega pravnika. Edini, ki sta ga poznala, je bil Leon. Ema se je ponudila, da gre do njega. Seveda se je na obisku zadržala kar nekaj dni. Charlesa je ovila okrog prsta in ga pripravila do tega, da se je strinjal z urami poučevanja klavirja. Toda enkrattedenski pouk v mestu je bil le izgovor za srečanja z Leonom. Vse bolj se

je zapletala v laži. Leona je povsem očarala. POsmehovala se je njegovemu skromnemu stanovanju. Vse bolj je prevladovala v njunem razmerju. Nekega dne je Leon srečal lekarnarja, ki se ga kar ni hotel otresti, zato je zamudi srečanje z Emo, kar je ljubico tako razkačilo, da je odšla. Spoznala je, da se ga je že malo naveličala, kljub temu se je vrnila v njegov objem. Obnašala se je pokroviteljsko, kot mati je hitela vedeti za vsak njegov korak, bila je tudi ljubosumna.

Vse bolj se je zadolževala pri trgovcu, podpisovala vedno nove in nove menice, dokler ni nekega dne prišlo pismo s sodišča, da mora dolg poravnati v enem dnevu, sicer bo prišel rubež. Trгоvec je ostal neomajen. Prosila je tudi Leona, naj povpraša soje prijatelje, vendar mu nihče ni posodil. Namigovala je celo na krajo v Leonovi pisarni. Njuno pohištvo je bilo naprodaj. Poskusila je še pri notarju, da bi ji pomagal, ta pa je hotel samo izrabiti njeno stisko. Začel jo je osvajati, vendar se je Ema ubranila. Toda za hip ji je postalo žal, da se mu ni vdala. Ob misli na Charlesovo reakcijo, ki do zdaj ni vedel še ničesar, je odšla do davkarja in se mu ponudila, vendar jo je zavrnil. Nato se je zatekla k dojlji in čakala, da bi Leon prinesel denar. Seveda ga ni bilo. Na koncu je sklenila poskusiti še pri Rodolphu, zato se je napotila do njegovega posestva.